

Okul İdarecileri ve Öğretmenlerin Covid-19 Salgını Sürecinde Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Alacakları Tedbirlere İlişkin Görüşleri

Opinions of School Administratives and Teachers on the Measures To Be Taken on Occupational Health and Safety in Educational Institutions During the Covid-19 Epidemic

Yazar(lar)

Süleyman ÇETİN

Mehmet Cansız Orta Okulu/Bağlar/Diyarbakır/TÜRKİYE
suleymancetin.700@gmail.com

Mehmet YILDIRIM

Neşeli Yüzler Anaokulu/Kayapınar/Diyarbakır/TÜRKİYE
yildirim21mehmet@outlook.com

Hanım Avcı ÖZDEMİZ

Neşeli Yüzler Anaokulu/Kayapınar/Diyarbakır/Diyarbakır/TÜRKİYE
havciozdemir@gmail.com

Rabia Gizem AKIN

Nene Hatun Anaokulu/ Bismil/Diyarbakır/TÜRKİYE
r.gizem33@gmail.com

Yayın Bilgisi

Çalışma Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 10 Aralık 2021

Kabul Tarihi: 28 Aralık 2021

Cilt-Sayı: 2(3)

Atıf

Çetin, S. Yıldırım, M., Özdemir, H. A. ve Akın, R. G. (2021). “Ebeveynlerin Okul Öncesi Kurumlarından Beklentileri ve Okul Öncesi Kurumlarının Bu Beklentileri Karşılama Durumları”, *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 46-57

Öz

Bu araştırma okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin COVID-19 Salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma ile ülkemizin eğitim kurumların ki eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması beklenmektedir. Bu beklentiler ışığında COVID-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarının iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı öğretmenlerin bilgilendirilmesi açısından çok önemlidir. Böylece öğretmenler ve öğrencilerimizin, gelecek dönemlerde sağlıklı ve güvenli okul ortamında eğitim ve öğretime devam edebilmeleri ve sağlık açısından herhangi bir sorun yaşanmamasına olanak tanıyacaktır. Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili sınırları içerisinde yer alan ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın verileri 30 okul yöneticileri ve öğretmenlerden görüşme formu yoluyla elde edilmiştir. Veri toplama sürecinin detaylı bir şekilde anlatılmasıyla ve katılımcıların verdiği cevaplardan doğrudan alıntılar verilmek suretiyle geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışmanın sonucunda katılımcılar okul çevresi içerisinde kalan tüm kısımlarını belirli periyotlarla dezenfekte etmek, okul bahçesinde yapılacak törenleri en aza indirmek, zorunlu yapılacak törenlerle ilgili olarak sosyal mesafeli törenler yapılması ve maske vs. koruyucu tedbirlerin alınması gibi ifadeler ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda ateş ölçer ve kişisel temizlik gibi önleyici tedbirleri ifade ettikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Eğitim Kurumları, İş Sağlığı ve Güvenliği

Abstract

This research aims to determine the opinions of school administrators and teachers about the measures to be taken on occupational health and safety in educational institutions during the COVID-19 Epidemic. With this study, it is expected that necessary measures will be taken to determine and eliminate the deficiencies in the educational institutions of our country. In the light of these expectations, it is very important to inform the teachers about the occupational health and safety of educational institutions during the COVID-19 epidemic. Thus, it will allow teachers and students to continue their education and training in a healthy and safe school environment in the future and to avoid any health problems. The universe of the research consists of school administrators and teachers working in primary, secondary and high schools within the borders of Diyarbakır province in the 2019-2020 academic year. The data of this study, in which the qualitative research method was used, were obtained from 30 school administrators and teachers through an interview form. It was tried to ensure validity and reliability by explaining the data collection process in detail and by giving direct quotations from the answers given by the participants.

As a result of the study, the participants will periodically disinfect all parts of the school environment, minimize the ceremonies to be held in the school garden, hold social distance ceremonies regarding the compulsory ceremonies and mask etc. statements such as taking protective measures come to the fore. It has also been understood that they refer to preventive measures such as thermometer and personal hygiene.

Keywords: COVID-19, Educational Institutions, Occupational Health and Safety

1. GİRİŞ

Sağlık tanımlarından en geçerli olanı, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yapmış olduğu sağlık tanımıdır. DSÖ'nün yapmış olduğu tanıma göre sağlık; sadece hastalıklardan ve mikroplardan korunma değil, bir bütün olarak fiziki, ruhi ve sosyal açıdan iyi olma hali şeklinde tanımlanmaktadır (Süzek, 2005). Diğer bir tanımda ise sadece bireyin vücudunda hastalık ve sakatlığın olmayışını değil, kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olmasını ifade etmektedir. Tanımlarda da görüldüğü üzere sağlık kavramı insan bedeninde etkileri başlayan ama kişinin ruhsal olarak dengesini de sağlayan ve sosyal açıdan, kurduğu ilişkileri, toplumda yerine getirdiği sosyal rollere yansıyan bir denge halidir (Can, 2020). Çalışanlar çalışma sırasında karşılaştıkları üretimden kaynaklanan çeşitli nedenlere bağlı olarak sağlıklı olma durumunu kaybederek, işyerinde işlerin aksamasına neden olur. Eğitim kurumlarında ise iş sağlığı ve güvenlik kültürünün oluşu öğrencilerin sağlığı üzerine etkisi küçümsenmeyecek kadar fazladır. Eğitim kurumlarında yanlış davranışların ve ihmallerin son halkası olan kazalar veya hastalıklar daha önceden alınacak önemler ile önlenabilir ve korunabilir olaylardır (Ayvaz, 2003, s.63).

Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ile ilgili ülkemizde yeterli yasal düzenlemeler olmakla birlikte bir kültürün oluşması sadece yasayla olmamakta insanın çocukluktan başlayarak yaşamı boyunca tecrübeleri ve yeterliliği ile olabilmektedir (Tiryayi, 2011). Dolayısıyla öğretmenlerin tamamı asgari düzeyde İSG bilgisine ve yeterliliğine sahip olmalı ve kendilerini kurum içerisinde İSG çalışmalarının bir parçası olarak görmeleri gerekmektedir. Eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği kavramı okullarımıza çok yeni olarak girmeye başlayan bir kavram olmakta yönetici ve öğretmenlerin bu konuda ne kadar bilgi sahibi olduğu tam olarak tahmin edilememektedir (Balcı, 2006).

Bundan yola çıkarak bu çalışmada COVID-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin görüşleri incelenerek gelecek çalışmalara ışık tutabilmesi ve iş sağlığı ve güvenliğinin etkinliği açısından önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, COVID-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesidir.

Eğitim kurumlarında 5-18 yaş arası çocuklar bulunduğu için öğrencilerin sağlıklarının ve güvenliklerinin korunması son derece önemli olduğu ortadadır. Sağlıklı bireylerin yetişmesi güvenli ortamlarda olabilir. Eğitim kurumlarının ve çevrelerinin güvenli olmaları sağlıklı bireyler yetiştirilmesi bakımından önemlidir (Sayıntürk, 2014). Eğitim kurumlarında yapılacak bu tür çalışmaların artırılması ile okul çalışanlarının durum tespiti yapılacak ve bu sonuçlara göre iyileştirme planları hazırlamak mümkün olabilecektir. Örgütlerde insanlardan yeterli verimi alabilmek için öncelikle hem fiziksel hem de psikolojik olarak sağlıklı bir ortam düzenlenmiş olması gerekir. İş sağlığı ve iş güvenliği birbirini tamamlayan kavramlardır (Gümüş, 2010). Özellikle günümüzde yaşanan COVID-19 salgını süreci ile iş sağlığı ve güvenliğinin önemi daha çok artmıştır. Gelecek dönemlerde iş sağlığı ve güvenliği önemini eğitim kurumlarında da kendini hissettirecektir. Bundan dolayı, bu çalışma COVID-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin öğretmenlerin görüşlerini incelenerek literatüre katkı sağlaması bakımından da yararlı olacaktır. Ayrıca bundan sonraki araştırmacılara yol göstermesi açısından önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin COVID-19 salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin görüşlerini incelemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılacaktır. Olgubilim, olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için bireylerin deneyimlerinden yararlanan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ili ilkokul, ortaokul ve lise çalışan 30 okul yöneticileri ve öğretmenlerden oluşturmaktadır. Tesadüfi yöntemle seçilmiş okul yöneticileri ve öğretmenleri arasından gönüllülük esasına göre toplam 14 öğretmene görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada nitel araştırma geleneğine uygun amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde uygun olarak öğretmenler çalışma grubuna seçilmiştir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108).

Tablo.1. Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Değişkenler	N	Yüzde	
Cinsiyet	Erkek	22	73,3
	Kadın	8	25,7
Branş	Sınıf Öğretmeni	15	50,0
	Branş	15	50,0
Çalıştığınız okul türü	İlkokul	15	50,0
	Ortaokul	12	40,0
	Lise	3	10,0
Öğrenim Durumunuz	Lisans	27	90,0
	Yüksek Lisans	3	10,0

Araştırmaya katılanların 22'si (%73,3) erkek, 8'i (%25,7) kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların 15'i (%50,0) Sınıf Öğretmeni, 15'i ise (%50,0) diğer branş öğretmenleridir. Araştırmaya katılanların 15'i (%50) İlkokul, 12'si (%40,0) Ortaokul, 3'ü (%10,0) lisede çalışmaktadırlar. Araştırmaya katılanların 27'si (%90) Lisans, 3'ü (%10,0) yüksek lisans düzeyinde mezun olmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma verileri ilkokul, ortaokul ve lise de çalışan 30 okul yöneticileri ve öğretmenlerden uygulanan görüşme formuyla elde edilmiştir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerden görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak aktarmışlardır. Daha sonra bu formlar araştırmacı tarafından, olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu formlar üzerinden gerekli kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen bu verilerin analizinde ise betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bununla birlikte özgün görüş ve düşünceleri yansıtmak üzere doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Veri seti okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Temalar elde edilen veriler sonucunda oluşturulmuştur. Kavramsal kodlama da görüşülen bireylerden

elde edilen verilere dayanılarak yapılmıştır. Yedi tema belirlenmiştir. Belirlenen kodlar daha sonra bu temalara göre düzenlenmiştir. Bu aşamadan sonra veriler tekrar bu tema ve kodlara göre düzenlenmiş ve kesinleştirilmiştir. Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde alt amaçlara göre araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilerin ve öğretmenlerin Covid-19 salgını, sürecinde okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin durumları ile ilgili görüşleri

S.N. Kodlanmış uzaktan eğitim mi yoksa örgün eğitim mi bulguları	f
1. Örgün eğitim kuşkusuz daha verimli (Ö1, Ö2, Ö3 Ö3, Ö4, Ö5)	5
2. Örgün eğitimde yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlar (Ö10, 18)	2
3. Uzaktan eğitim daha verimsiz (Ö9, Ö21)	2
4. Yüz yüze verilen eğitimin kalıcılığı (Ö12, Ö15, Ö18, Ö23)	4
5. Örgün eğitim motivasyonu sağlar (Ö9)	1

(*KÖ; Kodlanmış Öğretmen)

Görüşme yapılan yöneticilerin ve öğretmenlerin tamamı örgün eğitimin uzaktan eğitime nazaran çok daha verimli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara göre örgün eğitimin ‘yüz yüze iletişim’ ile yapılması, eğitimin niteliğini ve verimliliğini arttırmaktadır. Örgün eğitimin, yüz yüze eğitime olanak tanınması dışındaki diğer olumlu yönleri ile ilgili olarak katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 2 oluşturulmuştur. Buna ilave olarak katılımcılar, örgün eğitimin özellikle eğitimde fırsat eşitliğine hizmet ettiğini, okul çatısı altında verilen eğitimlerin daha kalıcı ve verimli olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış uzaktan eğitim mi yoksa örgün eğitim mi sorusuna 14 frekans kaynağı olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitim mi yoksa örgün eğitim mi sorusuna ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçışa aşağıdaki gibidir;

“Örgün eğitim kuşkusuz daha verimlidir. Çünkü hiçbir eğitimin yüz yüze eğitim kadar verimli olduğunu düşünmüyorum.” (Ö1)

Görüşmeye katılan okul yöneticileri öğretmenlerin yüz yüze eğitimin apayrı bir eğitim havası içerisinde olduğunu belirtmiş ve okulun bulunduğu mahallenin bile eğitim açısından önemli olduğunu aktarmışlardır. *“Bence örgün eğitim daha verimlidir. Çünkü uzaktan eğitimin örgün eğitime göre birçok sınırlılığı vardır. Örneğin; uzaktan eğitimde yüz yüze eğitim ilişkileri kolay değildir, öğrenciler sosyalleşemez, bazı öğrenciler kendi kendine öğrenemeyebilir, öğrencilerin dinlenme zamanı alınır, uygulama gerektiren derslerde başarı elde edilemez, bazı öğrencilerin iletişim olanakları yoktur vb.” (Ö5).*

“Örgün Eğitim daha verimlidir çünkü uzaktan eğitimle sadece bilişsel özellikler kazandırılabilirken örgün eğitimde çocuğa çok yönlü destek verilerek bilişsel özelliklerinin yanı sıra duyuşsal ve psikomotor özellikler de kazandırılabilir.” (Ö2).

Yukarıda verilen cevaplar irdelendiğinde anlaşılacağı üzere örgün eğitimin özellikle eğitimde fırsat eşitliğine hizmet ettiğini, okul çatısı altında verilen eğitimlerin daha kalıcı ve verimli olduğunu söylenebilir.

Tablo 2. Yöneticilerin ve öğretmenlerin Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış öğretmen tedbirleri	f
1. Genel temizlik yapılması (Ö1, Ö2, Ö3,Ö4, Ö5, Ö6, Ö19)	7
2. Dezenfekte yapılması (Ö9, Ö10, Ö11,Ö12,Ö13, Ö14)	6
3. Sosyal mesafe korunmalı (Ö20, Ö21, Ö23,25,26,)	5
4. Hijyen kuralları için gerekli tedbirlere alınması (Ö8, Ö15)	2

(*KÖ; Kodlanmış Öğretmen)

Görüşmeye katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin eğitim yöneticileri açısından değerlendirildiğinde tamamı Covid 19 ile mücadele için en etkili yolun hijyen olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara göre okul içerisindeki sınıflar, tuvaletler, koridor, yönetici odaları, kantin gibi alanlarda hijyenin sağlanması için öncelikle okulun iyi havalandırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış 20 adet farklı kodlanmış eğitim yöneticileri tebrilerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaç aşağıdaki gibidir; “Sınıflara dezenfektan konulabilir. Sınıflarda sosyal mesafe kuralına uygun yeniden oturma düzeni sağlanabilir. Koridorlarda dezenfektan konulabilir. Teneffüslerde öğrencilerin sosya mesafe kuralına uygun hareket etmesi sağlanmalı. Öğretmen odasında sosyal mesafe kuralını sağlamak için tedbirlere alınmalı. Servislerin çok kalabalık olmasını engellemek için tedbirlere alınmalı. Kantinlerde hijyen kuralları için gerekli tedbirlere alınmalı.” (Ö2).

Okul içi temizlik dışında farklı bir bakış açısıyla değerlendirmelerde bulunan katılımcı ise, okul çalışanlarının kesinlikle eğitimden geçirilmesini belirtmiş ve sosyal mesafe ve diğer hususların önemli olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “Sosyal mesafeye uyulmasını sağlarım. Maske kullanımını zorunlu hale getiririm. Kantin, bahçe, koridor gibi alanlarda sosyal mesafeye uyulmasını zorunlu hale getirir yerine getirmeyenlere yaptırımlar uygularım. Derslikler de, kantinde, koridor, tuvalet, bahçe, kütüphane gibi ortak kullanım alanlarını düzenli bir şekilde dezenfekte ederim. Ateş ölçer kullanarak öğrencileri okula alırım.” (Ö9).

Tablo 3. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, öğretmenler açısından Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış öğretmen tedbirleri	f
1. 14 kuralın hatırlatılması (Ö1, Ö9)	2
2. Ateş Ölçülmesi(Ö11)	1
3. Dezenfekte yapılması (Ö2, Ö12, Ö18, Ö19, Ö21, Ö30)	6
4. Sosyal mesafe ile ilgili Dikkat çekme (Ö24, Ö30, Ö15)	3
5. Maske Takılması (Ö14, Ö15, Ö20, 27, 28)	5

Görüşme yapılan katılımcılar, öğretmenler açısından ele aldığında genel olarak öğrenciler için alınması gereken önlemlerin aynısının öğretmenler içinde alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan okul müdürü ve yardımcılarını öğretmenlere yönelik olarak

öğretmenler odasında alınabilecek önlemleri belirtirken sosyal mesafe vurgusu yapmış ve maske takmanın zorunlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar, öğretmenler odasındaki oturma düzeninin önümüzdeki yıllarda da kalıcı olacak şekilde yeniden ve Covid 19'ile mücadele için uygun olan sosyal mesafe göz önüne alınarak düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çalışma sürelerinin kısaltılması önerisi dışında, okul içi formal iletişimin zorunlu unsuru olarak kabul edilen evrakların idareye tesliminin düzenlenmesi de katılımcıların önerileri arasında yer almıştır. Buna göre bazı katılımcılar, anlık iletişimi sağlayan haberleşme sistemleri aracılığıyla öğretmenlere resmi yazıların aktarılmasını ve öğretmenlerin idareye teslim etmesi gereken evrakların da benzer şekilde idareye iletilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Okul yöneticileri ve öğretmenler için alınması gerekli önlemlerden bir diğerinin de, veli toplantılarının yüz yüze yapılmaması, uzaktan erişim sistemlerinin kullanılarak veli toplantılarının ve bilgilendirmelerin yapılmasıdır. Öğretmenlerin kodlanmış 15 adet farklı kodlanmış öğretmenler için terbilerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçı aşağıdaki gibidir;

“Öğretmenler odasında sosyal mesafeyi koruyacak şekilde oturma düzeni olmasını isterim. Maske ve eldiven kullanılmasını sağlarım.” (Ö1)

“Okulun dezenfekte edilmesi, öğrenci ve tüm okul çalışanlarının virüsün yayılması ve önlemleri hakkında bilgilendirilmesi, sosyal mesafeye dikkat edilmesi ve maske takılması alacağım önlemlerden olacaktır.” (Ö11).

Tablo 4. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, öğrenciler açısından Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış öğrenci tedbirleri	f
1. 14 kuralın hatırlatılması (Ö1, Ö9, Ö10, Ö15, Ö18, Ö19)	6
2. Kişisel temizlik hatırlatılması(Ö1, Ö2,Ö3, Ö8,Ö22, Ö28)	6
3. Dezenfekte yapılması (Ö2, Ö12, Ö18, Ö19, Ö21, Ö30)	6
4. Sosyal mesafe ile ilgili Dikkat çekme (Ö2, Ö3, Ö4, Ö,5)	4
5. Maske Takılması (Ö14, Ö15, Ö20, Ö27,Ö28)	5

(*KÖ; Kodlanmış Öğretmen)

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış 27 adet farklı kodlanmış öğrenciler için terbilerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçı aşağıdaki gibidir;

“Öncelikle Sağlık Bakanlığının uyarılarını dikkate alma ve uygulamadan sonra, öğretmen olarak sınıfta oturma planının öğrenci sayıları ve sınıfın fiziki şartlarını da dikkate alarak mesafeli şekilde oturma planı uygulama, sınıfta veya öğretmenler odası gibi yerlerde dezenfektan kullanma, hijyenle ve sosyal mesafeye ilgili öğrencilere ara ara dikkatlerini çekmeye yönelik etkinlikler yapma ve hijyenin önemini anlatma gibi hatırlatmalarda bulunarak çeşitli önleyici tedbirlere uygularım.” (Ö8).

“Öğrencilerin bilgilendirilmesini sağladım. Virüsün bulaşma yolları, alınabilecek önlemleri anlattım. Ayrıca virüsün sadece okulda değil sokakta ve evde de bulaşabileceğini

belirtip evde de gerekli önlemler almaları için bilgilendiririm.” (Ö19).

Tablo 5. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, yardımcı personel ve memurlar açısından Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış yardımcı personel tedbirleri	f
1. Maske kullanılması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö8, Ö9, Ö19, Ö22, Ö30)	8
2. Kişisel temizlik hastırılması(Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö22, Ö29)	6
3. Dezenfekte kullanılması (Ö3, Ö12, Ö18, Ö19, Ö21, Ö30)	6
4. Sosyal mesafe ile ilgili dikkat çekme (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5)	4
5. Temizlik Malzemeleri bulundurulmalı (Ö14, Ö15, Ö20,)	5

(*KÖ; Kodlanmış Öğretmen)

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış 29 adet farklı kodlanmış yardımcı personel ve memurlar için tedbirlerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçı aşağıdaki gibidir;

“Yardımcı personelin eldiven maske kullanmasını isterim. Herkesle sosyal mesafeyi koruyacak şekilde işlerini yürütmelerini isterim.”(Ö30).

“Yardımcı personellerin hijyen kurallarını yerine getirmek için gerekli malzeme temin edilmelidir. Eldiven siperlik vb.”(Ö9).

Tablo 6. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, veliler ve ziyaretçiler açısından Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış veli ve ziyaretçi tedbirleri	f
1. Maske kullanılması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö11, Ö15, Ö28)	8
2. Dezenfekte kullanılması (Ö1, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö30)	6
3. Sosyal mesafenin korunması (Ö3, Ö17, Ö25, Ö28, Ö30)	6
4. Temastan kaçınılması (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5)	4
5. Ateş ölçer kullanılması (Ö2, Ö7, Ö20,)	3

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış 27 adet farklı kodlanmış veliler ve ziyaretçiler için tedbirlerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaçı aşağıdaki gibidir; *“Okulun girişinde velilerin ve ziyaretçilerin kullanabileceği şekilde dezenfektan bulundurulmalı, sosyal mesafe kuralına uyulmalı ve maske takılmalıdır.”(Ö25)*

“Evden başlayıp okula geliş yolculuğunda kapsayacak her aşamayı birlikte ve planlayarak sosyal mesafeyi koruyan önlemler alırım.” (Ö28).

Tablo 7. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, öğrenci servis çalışanları açısından Covid-19 salgını sürecinde salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için aldıkları tedbirlere ilişkin görüşleri

S.N. Salgının yayılmaması ve etkisini yitirmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda kodlanmış öğrenci servis çalışanları için tedbirler	f
1. Maske kullanılması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9)	9
2. Dezenfekte kullanılması (Ö1, Ö5, Ö13, Ö18, Ö22, Ö30)	6
3. Sosyal mesafenin korunması (Ö3, Ö5, Ö7, Ö25, Ö30)	6
4. Temastan kaçınılması (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5)	4
5. Salgın hakkında bilgilendirme yapılması (Ö8)	1

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin kodlanmış 26 adet farklı kodlanmış öğrenci servis çalışanları için tedbirlerin olduğu görülmektedir. Tedbirlere ilişkin kendi ifadelerinden bir kaç aşağıdaki gibidir;

“Servis çalışanları için de ziyaretçiler öğrenciler ve veliler için yaptıklarımın aynısı yaparım.” (Ö25)

“Bu süreçte servis çalışanlarına büyük iş düşmekte. Öncelikle belirtilen sayı dışında öğrenci almaması, taşıma yapılmadan önce detaylı temizlik yapılması, servis girişinde dezenfektan bulunması, maskesiz kimsenin servise alınmaması ve mümkünse tüm öğrencilerin servise bindirilmesi sırasında ateş ölçerle ateşlerinin ölçülmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö7)

“Öğrenci servis çalışanları salgın hakkında bilgilendirilir öğrencilerin özellikle servis aracına iniş ve binişlerinde aynı anda binilmemesi konusunda uyarılır ve servis aracı içerisinde hijyen malzemeleri bulundurulması istenir teması en aza indirecek kurallar konulabilir.” (Ö8)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

2019-2021 yılı içerisinde yaşanan ve halen devam eden COVID-19 salgını ülkemizde yaşanan en büyük salgın olmuştur (Dikmen ve Bahçeci, 2020). Ve bu salgın ile birlikte ülkemizde yüz yüze eğitim belli bir süreliğine son bulmuştur. 2021 yılın ikinci yarısında halkın büyük çoğunluğunun bağışıklık kazanmasıyla tekrardan yüz yüze eğitim vermeye başlanmıştır. Yüz yüze eğitim açılmasıyla birlikte okullarda iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tedbirlerin önemi ortaya çıkmıştır. Gerek yöneticilerin gerekse öğretmenlerin COVID-19 Salgını sürecinde eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alacakları tedbirlere ilişkin görüşleri tespit etmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmada uygulanan araştırmaya katılan katılımcılar genel olarak örgün eğitimin kuşkusuz daha verimli olduğunu hiçbir eğitimin yüz yüze verilen eğitim kadar verimli olmadığını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde aynı görüşler çerçevesinde birleştiği görülmektedir. Görüşme sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcı öğretmenler okul çevresi içerisinde kalan tüm kısımlarını belirli periyotlarla dezenfekte etmek, okul bahçesinde yapılacak törenleri en aza indirmek zorunlu yapılacak törenlerle ilgili olarak aralıklı sosyal mesafeli törenler yapmak, teknolojik unsurlardan faydalanarak gerekli salgın hakkında bilgi edinmek, okul kantini ile ilgili çalışanın azami miktarda tedbir almasını ve maske vs. koruyucu

önlemler alması koşuluyla hizmet vermesi gibi önlemler almak gibi ifadelerle rastlanmaktadır. Aynı zamanda ateş ölçer ve benzeri ek önlemler, okula ulaşım esnasında mesafeye uygun olarak oturma düzenine dikkat edilmesi ve kişisel temizlik ve ek koruyucu önlemler ile korunurum şeklinde önlemler alınması gerektiği vurgulanmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, birbirine benzer sonuçlar elde edilmiştir. Akın (2014) tarafından yapılan benzer bir çalışmada iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği bakımından alınacak diğer tedbirler düzenli olarak çalışma ortamının, çalışma ekipmanlarının, yatakhane, tuvalet, servisler, asansörler gibi ortak kullanım alanlarının dezenfekte edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Keleş, Atay ve Karanfil'in (2020) araştırmasındaki okul müdürlerinin pandemi sürecinde karşılaştıkları sorunları öğretmenlere teknolojik destek vererek ve bütün paydaşlarla etkili iletişim yolları kullanarak gerekli tedbirleri almaya çalıştıkları bulgusu araştırma bulgularını desteklemektedir.

Görüşme yapılan öğretmenlere göre velilerin ve ziyaretçilerin Covid-19 salgınından daha az etkilenmeleri veya etkilenmemeleri için, okuldaki toplantıların iptal edilmesi ve randevu sistemi şeklinde sürecin ilerletilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Buna ek olarak okul aile işbirliği gerekse de öğretmenler tarafından düzenlenen ve veli katılımı ya da ziyaretçinin zorunlu olduğu toplantıların elektronik ortamlarda yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan görüşme yapılan eğitim öğretmenlerin, Covid-19 ile mücadelede özellikle velilerin bilinçlendirilmesinin önemli olduğunun vurgulandığı belirlenmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden elde edilen bulgulara göre okul kurumu ile dolaylı etkileşim içerisinde bulunan servis elemanlarının Covid-19'dan korunması amacıyla ayrı bir önem taşıdıkları belirlenmiştir. Buna göre, öğrencilerin okula getirilmesi veya okuldan eve götürülmesi süreci içerisinde öğrenciler ile aynı ortamda bulunmak zorunda kalan servis elemanlarının maske ve eldiven takmalarının zorunlu hale getirilmesi, araç içi dezenfekte çalışmalarının günlük olarak yapılması gibi uygulamaların servis çalışanlarının Covid-19'dan korunmasına katkı sağlayacağı tespit edilmiştir. Ayrıca, servislerde bulunması zorunlu olan öğrenci sayısının düşürülmesi, servis sayısının artırılması, servis elemanlarının okulun iç tarafına alınmaması gibi uygulamaların da salgın önlemleri kapsamında etkili olacağı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, bir öğretmenin Covid-19 salgınının etkisinin uzun süreceğini, 2020- 2021 eğitim- öğretim döneminde de Milli Eğitim Bakanlığının temel sorunun bu hastalık olacağını düşündüğü tespit edilmiştir (Çakın, ve Ark., 2020).

Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığının Covid-19 önlemleri kapsamında alacağı önlemlerde sadece öğrencilerin değil aynı zamanda okul çalışanı olarak öğretmenlerin, memurların, yardımcı personelin ve hatta servis elemanlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kavrayıcı ve Kesim (2021) tarafından yapılan çalışma, benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Pandemi döneminde yöneticilerin soğukkanlı olma, motive edici olma, gerekli tedbirleri gerek öğretmenler ile gerekse velilerden aldığı destek ile üstesinden gelme gibi öne davranışların öne çıktığını ifade etmektedir. Aynı şekilde Döş ve Cömert (2012) kriz zamanlarında okul müdürlerinin ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile çerçevesinde aldıkları tedbirlerin öneminden bahsetmektedir. Sonuç olarak yönetici ve öğretmenler iş sağlığı ve güvenliğinin önemi ile bu konuda uyulması gereken kuralların son derece önem teşkil ettiğinin bilincindedir fakat iş sağlığı ve güvenliğine yönelik birçok konuda eksik oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmaktadır. Okul yöneticilerin ve öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği eğitimine tabi tutulmalıdır. Özellikle köy ve kasabalardaki okulların iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileşmesine yönelik desteklenmesi önerilmektedir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirilmesine yönelik farklı değişkenlerin incelendiği nicel çalışmalar ile bölgesel

ve yerleşim yerine göre oluşan farklılıkların nedenlerini araştıran nitel çalışmalar araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, L. (2014). “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun İş Veren Hukuki Sorumluluğuna Etkisi”, *MÜHFD*, Prof. Dr. Ali Rıza Okur’a Armağan, Cilt 20, Sayı 1, 2014, s. 657-673
- Ayvaz, Ö. ve Erdoğan, A. (2003). *Ortaöğretim öğrencilerinde kazalar*. 8. Halk Sağlığı Günleri Bildiri Özetleri. Sivas.
- Balcı, A. (2007). *Etkili Okul Geliştirme Kuram Uygulama ve Araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Çakın, M. & Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansması: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2) , 165-186
- Dikmen, S. & Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98.
- Döş, İ. & Cömert, M. (2012). İlköğretim okullarında kriz yönetimi hakkında okul müdürlerinin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 1304-1329.
- Gümüş, B. (2016). *Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Kavrayıcı, C. & Kesim, E. (2021). School management during the Covid-19 pandemic: Aqualitative study. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 27(1), 1005-1060.
- Keleş, H., Atay, D. & Karanfil, F. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim, 155-174.
- Sayıntürk, H. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülüklerine Aykırı Davranan İşveren Karşısında İşçilerin Hakları*, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi / Sosyal Bilimleri Enstitüsü / Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara.
- Süzek, Sarper. (2005). İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Hakları ve Yükümlülükleri (Haklar), *Legal İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, Cilt:2, Sayı: VI, s.610.

- Şimşek, M. (2008). “Mühendislikte Ergonomik Faktörler”, *Marmara Üniversitesi Yayınları*, İstanbul, s.45.
- Tiryayi, Davut. (2011). *İş Sağlığı ve İş Güvenliğindeki Gelişmeler: Altınova Tersaneleri Çalışanlarının Farkındalıklarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yalova.
- Vayısoğlu Zorlu, Ayşegül. (2008). *İnsan Kaynakları Açısından İşçi Sağlığı ve Güvenliği Tedbirlere ve Konuyla İlgili Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimleri Enstitüsü / İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul.